

## Nederlands als vreemde taal leren in een meertalige wereld: hoe en waarom?

|                          |                                                  |
|--------------------------|--------------------------------------------------|
| Degrave Pauline          | UCLouvain, Louvain-la-Neuve, België              |
| Louis Laetitia           | UCLouvain, Louvain-la-Neuve, België              |
| Hilgsmann, Philippe      | Université du Luxembourg, Luxembourg, Luxembourg |
| Kántor-Faragó, Márta     | Universiteit van Debrecen, Hongarije             |
| D'Haens, Adriaan         | TILLIT language academy, Brussel, België         |
| Johansson, Annika        | Universiteit van Stockholm, Stockholm, Zweden    |
| Rasier, Laurent          | Université de Liège, Luik, België                |
| Czerwonka-Wajda, Zuzanna | Universiteit van Wroclaw, Wroclaw, Polen         |
| Mettewie, Laurence       | Université de Namur, Namur, België               |

**Dinsdag 26 augustus**

**Starttijd: 10:30**

### Inleiding

De positie van het Nederlands naast het Engels en andere internationale talen staat steeds meer onder druk (Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren, 2016). Dit roept belangrijke vragen op: waarom zouden leerlingen en studenten vandaag de dag nog kiezen voor Nederlands als vreemde taal in een globaliserende wereld? En welke didactische benaderingen en leermethoden zijn het meest geschikt, rekening houdend met die context?

De vraag naar het leren van het Nederlands in niet-Nederlandstalige regio's wordt regelmatig ter discussie gesteld (Huning, 2012; Hosea, 2012). Daarbij komt ook de rol van het Nederlands in de persoonlijke en professionele ontwikkeling van studenten aan bod (Mettewie, 2015), evenals de manier waarop maatschappelijke behoeften het leren van de taal kunnen bevorderen (Degrave & Hilgsmann, 2022).

Naast de motivaties is het cruciaal om te bepalen welke leermethoden het meest effectief zijn, in een geglobaliseerde context. Ludieke werkvormen, zoals gamificatie (Kántor-Faragó, 2023) en het gebruik van muziek (Degrave, 2019), blijken een positief effect te hebben op het leren van het Nederlands. Verder kan worden overwogen of het Nederlands als zelfstandig vak moet worden onderwezen, of dat geïntegreerde benaderingen zoals CLIL (Hilgsmann et al., 2017) en DMI (Louis et al., 2024) betere alternatieven bieden.

In dit panel willen we de uitdagingen van het leren van het Nederlands als vreemde taal in 2025 onder de loep nemen. We bespreken de beweegredenen van verschillende NVT-doelgroepen en de effectieve didactische methodologieën.

Dit panel biedt een platform om de toekomst van het Nederlands als vreemde taal in meertalige contexten te verkennen en nodigt deelnemers uit om ervaringen en inzichten te delen over hoe het Nederlands als vreemde taal kan blijven floreren in een meertalige wereld.

NVT- en NT2-docenten en -onderzoekers worden uitgenodigd om aan het panel deel te nemen, om een zo breed mogelijke kijk op het onderwerp te werpen.

### Omschrijving bijdragen

Dit panel biedt een gevarieerd programma met bijdragen van deskundigen op het gebied van Nederlands als vreemde taal.

Eerst zal worden ingegaan op de maatschappelijke en professionele behoeften van het Nederlands in niet-Nederlandstalige regio's en hoe deze in het talenbeleid en onderwijs geïntegreerd kunnen worden. Daarna zullen we focussen op de ervaringen van leerders en leerkrachten Nederlands in een NVT-context, met een focus op motivaties, uitdagingen en didactische praktijken binnen zowel traditioneel als immersieonderwijs op het niveau van het verplicht en hoger onderwijs. Verder zal ook aandacht worden besteed aan het hoger onderwijs, met een analyse van het profiel, de motivaties en de moeilijkheden van studenten Nederlands of van de studenten die les krijgen in het Nederlands binnen een Dutch Medium Instruction (DMI)-context.

De indieners van dit panel zullen focussen op de situatie in Franstalig België maar contact is al opgenomen met onderzoekers uit andere NVT-contexten zodat we een zo volledig mogelijk beeld van de problematiek kunnen schetsen. Andere sprekers worden ook uitgenodigd om deel te nemen. Hun bijdragen zullen helpen om de uitdagingen van het leren van Nederlands als vreemde taal vanuit diverse perspectieven, zowel op didactisch als taalkundig vlak, te belichten.

### Bronnenlijst

Candido, E. (2023). Met Nederlands open je deuren: Waarom Nederlands in het Duitse grensgebied onderwezen wordt. *Levende Talen Magazine*, 110(8), 12-15.

Degrave, P. (2019). Music in the foreign language classroom: How and why. *Journal of Language Teaching and Research*, 10(3), 412-420.

Degrave, P., & Hiligsmann, P. (2022). De behoefte aan vreemde talen van jonge universitair opgeleiden op de werkvloer in Franstalig België. *Verslagen & Mededelingen van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren*.

Hiligsmann, P., Van Mensel, L., Galand, B., Mettwie, L., Meunier, F., Sczmalec, A., & Simonis, M. (2017). Assessing Content and Language Integrated Learning (CLIL) in the French-speaking Community of Belgium: linguistic, cognitive and educational perspectives. *Cahiers du GIRSEF*, 109, 1-24.

Hosea, C. (2012). Nederlands leren in de VS. *Les*, 30(178), 11.  
[https://www.tijdschriftles.nl/inhoud/tijdschrift\\_artikel/LE-30-178-11/Nederlands-leren-in-de-VS](https://www.tijdschriftles.nl/inhoud/tijdschrift_artikel/LE-30-178-11/Nederlands-leren-in-de-VS)

Hüning, M. (2012, 7 juni). *Is er een toekomst voor de neerlandistiek 'extra muros'?* Neerlandistiek.  
<https://neerlandistiek.nl/2012/06/matthias-huning-is-er-een-toekomst-voor-de-neerlandistiek-extra-muros/>

Kántor-Faragó, M. (2023). Gamificatie in de methode in het NVT-onderwijs: Onderzoek naar het gebruik van het programma HANNA en de applicatie MONDLY bij scholieren Nederlands. *Acta Neerlandica*, (20), 107-126.

Louis, L., Degrave, P., & Hiligsmann, P. (2024). EMI and DMI, an elitist language learning approach? An investigation of students' socio-economic and language profiles. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 1-21.

Mettwie, L. (2015). *Apprendre la langue de « l'Autre » en Belgique : la dimension affective comme frein à l'apprentissage*. *Le Langage et l'Homme*, 50(2), 23-42.

## **Extra geaccepteerde lezingen**

Adriaan D'Haens

### **Recente interventies en evoluties in het Caribisch-Nederlandse NVT-onderwijs**

Deze lezing sluit aan bij de vraag welke kansen en uitdagingen het NVT-onderwijs (lager en middelbaar/PO en VO) biedt binnen de Caribische context. Het vertrekpunt vormt de transitie in instructietaal op Sint Eustatius, naar aanleiding van het rapport van Faraclas, Kester en Mijts (2014). Deze ontwikkeling wordt gecontextualiseerd binnen het bredere Caribisch-Nederlandse onderwijslandschap, dat politiek-historisch en taalonderwijskundig wordt geschetst.

De transitie van Nederlands naar Engels als instructietaal op Sint Eustatius ging gepaard met de invoering van het concept "Nederlands als Sterke Vreemde Taal". Daarenboven is er in het hele Caribische gebied een paradigmaverandering bezig van NT1 naar NVT. We belichten enkele interventies die hiermee verband houden en die voornamelijk betrekking hebben op de professionalisering van leraren, taaltoetsing en curriculumontwikkeling. Hierbij wordt een overzicht gegeven van de uitdagingen van het Statiaanse NVT-onderwijs. Daarbij wordt onder meer stilgestaan bij de eigenheid van een kleine eilandgemeenschap en de gevoeligheden van een postkoloniale context.

Adriaan D'Haens, de spreker, werkt sinds 2019 in het Caribisch-Nederlandse taalonderwijs. In eerste instantie als lokaal verankerde taalonderwijsexpert voor St Eustatius en Saba, daarna aan verscheidene projecten voor de verschillende eilanden. Hij bekijkt het onderwerp vanuit een taalonderwijskundig perspectief maar staat ook stil bij zijn ervaring en positiona­liteit vanuit een antropologisch linguïstische hoek.

De insteek van de presentatie is om een onderbelicht, weinig bekend maar bijzonder boeiend deel van het Nederlandse taalgebied voor te stellen en vanuit concrete casussen te reflecteren op bredere bevindingen voor contextgeschikt NVT-onderwijs.

### **De motivatie van het leren van Nederlands als vreemde taal**

Onderzoek naar motivatie kan gekoppeld worden aan het taalbeleid van de EU waarin wordt uitgestippeld dat EU-burgers twee talen naast de moedertaal zouden moeten beheersen. Het Engels is in het algemeen één van deze talen naast de moedertaal en onderzoek naar motivatie bij tweedetaalverwerving is vooral op het Engels gericht geweest (Boo et al., 2015). In de laatste tien jaar is onderzoek naar de motivatie van het leren van een LOTE:s (Languages other than English) toegenomen. Hieruit blijkt dat persoonlijkere factoren van de studenten de motivatie sturen in vergelijking met het globale Engels dat een verplicht onderdeel is in het reguliere schoolsysteem in veel landen van de wereld (Dörnyei & Al-Hoorie, 2017). In deze presentatie wordt het resultaat van onderzoek naar de motivatie van studenten Nederlands (een typische LOTE) als vreemde taal aan de Universiteit van Stockholm gepresenteerd. Tussen 2020 en 2023 werd een enquête verspreid onder de studenten die net met de opleiding waren begonnen. In totaal hebben 218 studenten de enquête ingevuld over hun motivatie. Met het theoretische kader Second Language Motivational Self, ontwikkeld door Dörnyei (2005, 2009), als uitgangspunt liet de thematische analyse van de antwoorden van de studenten vier thema's zien: (1) coming closer to one's desirable self; (2) building relationships; (3) career advantage; (4) migration. Uit eerder onderzoek naar LOTE:s blijkt dat het ideaal om meertalig te zijn als motivatie kan dienen (Ushioda 2017; Henry 2017; Henry & Thorsen 2018). Dit wordt ook in dit onderzoek bevestigd. Uiteindelijk kan onderzoek naar motivatie het ontwikkelen van relevante curricula en lesmethodes voor het leren van een LOTE ondersteunen die beter aansluiten op de behoeften van de studenten in het hoger onderwijs.

### **Literatuurlijst**

- Boo, Zann, Dörnyei, Zoltán & Ryan, Stephen. (2015). Understanding a publication and a changing landscape. *System* 55, 147-157.
- Dörnyei, Z. (2005). *The psychology of the language learner: Individual differences in second language acquisition*. London: Lawrence Erlbaum.
- Dörnyei, Z. (2009). The L2 Motivational Self System. Motivation, Language Identity and the L2 Self. Eds. Dörnyei, Z. & Ushioda, E. *Motivation, Language Identity and the L2 Self*. Multilingual Matters.
- Dörnyei, Z., & Al-Hoorie, A. H. (2017). The Motivational Foundation of Learning Languages Other Than Global English: Theoretical Issues and Research Directions. *The Modern Language Journal*, 101(2).
- Henry, A. (2017). L2 Motivation and Multilingual Identities. *The Modern Language Journal*, vol. 101(3).
- Henry, A., & Thorsen, C. (2018) The ideal multilingual self: validity, influences on motivation, and role in a multilingual education. *International Journal of Multilingualism*, vol. 15(4).
- Ushioda, E., (2017). The Impact of Global English on Motivation to Learn Other Languages: Toward an Ideal Multilingual Self. *The Modern Languages Journal*, 101(3).

Laurent Rasier

### **NVT-onderwijs 3.0. Welke plaats voor authenticiteit, diversiteit en technologie?**

Onze globaliserende wereld stelt het vreemdetalenonderwijs voor belangrijke uitdagingen. Volgens het Europees Referentiekader (2020) moet het vreemdetalenonderwijs o.m. de linguïstische en culturele diversiteit beschermen, het recht op kwalitatief onderwijs voor iedereen versterken en de interculturele dialoog en sociale integratie bevorderen. Daar komt nog bij dat ook het profiel en de behoeftes van de leerders snel evolueren. Het onderwijs van het Nederlands als vreemde taal (NVT) is hier geen uitzondering op (Taalunie 2022). In deze bijdrage wordt gereflecteerd over de nieuwe agenda voor het NVT-onderwijs en over pistes om om te gaan met de nieuwe onderwijscontext en leerdersprofielen.

In het eerste deel van de lezing worden de eerste resultaten uit de doeken gedaan van een comparatief onderzoek naar NVT-lesboeken in Franstalig België. In de studie staat de vraag centraal hoe authentiek en cultureel resp. linguïstisch divers de lesboeken zijn (Yelcin & Rasier 2024). Er wordt o.m. aandacht besteed aan de sprekersprofielen (bv. gender, etniciteit), de communicatiesituaties, de sociale rollen en functies van de personages, de variatie in het taalgebruik (bv. taalvarianten, tekstgenres). Dit zal ons een indicatie geven van de mate waarin huidige leermiddelen passen binnen een beleid dat diversiteit en authenticiteit centraal stelt,

evenals van de dimensies waar het materiaal tekortschiet (Gray 2023; Saniger 2020). Vervolgens wordt via praktijkvoorbeelden het didactisch potentieel verkend van enkele digitale tools, incl. generatieve artificiële intelligentie (GenAI), die NVT-leerders én -docenten bij verschillende aspecten van het NVT-onderwijs kunnen ondersteunen. Met name GenAI blijkt ondanks biases een veelbelovende aanvulling op lesboeken. Ook biedt GenAI interessante feedback- en individualiseringsmogelijkheden, wat een positief effect kan hebben op de resultaten en de motivatie van de leerders.

In de conclusie wordt een lans gebroken voor inclusiever (N)VT-onderwijs, met een sterke(re) nadruk op authenticiteit en diversiteit. Hiertoe kunnen nieuwe technologieën een steentje bijdragen.

Zuzanna Czerwonka-Wajda

### **Kan receptieve meertaligheid ons een (nieuw) perspectief bieden binnen NVT?**

Sprekers van twee verschillende talen kunnen elkaar tot op zekere hoogte begrijpen wanneer ze hun eigen moedertaal gebruiken, mits de talen genetisch verwant en typologisch vergelijkbaar zijn (Gooskens & van Heuven, 2021; Ten Thije, 2019). Dit linguïstisch-communicatieve fenomeen heeft door de jaren heen verschillende benamingen gekregen, zoals mutual intelligibility, semicommunication, intercomprehension, plurilingual communication, en lingua receptiva. Tegenwoordig wordt echter de term 'receptive multilingualism' (nl. receptieve meertaligheid) het meest gehanteerd. Verder tonen Branets et al. (2020) aan dat de verwerking van een onbekende taal ook kan plaatsvinden via een bemiddelende taal, die genetisch en typologisch meer overeenkomt met de onbekende taal dan met de moedertaal van de gebruiker. Daarom wordt in recent onderzoek de term 'mediated receptive multilingualism' (nl. bemiddelde receptieve meertaligheid) als subcategorie onderscheiden.

Zoals Ten Thije en Zeevaart in de inleiding van de door hen geredigeerde monografie "Receptive Multilingualism: Linguistic Analyses, Language Policies, and Didactic Concepts" (2007) laten zien, biedt receptieve meertaligheid een breed scala aan onderzoeks- en toepassingsmogelijkheden, niet alleen binnen historische linguïstiek, sociolinguïstiek en taalbeleid, maar ook in de toepaste taalkunde, interculturele communicatie en – wat voor het panel van belang is – taaleducatie. Uitgaande van de principes van de EuroCom-methode (Hufeisen & Marx, 2007) wordt in deze bijdrage verder ter sprake gebracht hoe het onderwijs van Nederlands als vreemde taal kan profiteren van de inzichten die binnen het onderzoeksdomein van receptieve meertaligheid al zijn opgedaan. Er wordt specifiek gekeken naar hoe de wederzijdse verstaanbaarheid van talen en het gebruik van cognaten ingezet kunnen worden om begrijpend lezen te oefenen en het taalgevoel te versterken.

De presentatie wordt ondersteund met voorbeelden van onderzoek op het gebied van receptieve meertaligheid uitgevoerd aan de Universiteit van Wroclaw, waarin de auteur en haar studenten met gevorderde kennis van het Engels (vaak ook Duits) het Nederlands als derde of volgende vreemde taal leren.

### **Bibliografie**

Branets, A., Bahtina, D., & Verschik, A. (2020). Mediated receptive multilingualism: Estonian-Russian-Ukrainian case study. *Linguistic Approaches to Bilingualism*, 10(3), 380–411. [doi.org/10.1075/lab.17079.ver](https://doi.org/10.1075/lab.17079.ver)

Gooskens, C., & van Heuven, V. (2021). Mutual Intelligibility. In M. Zampieri, & P. Nakov (Eds.), *Similar Languages, Varieties, and Dialects: A Computational Perspective* (pp. 51-95). (= Studies in Natural Language Processing). Cambridge University Press. [doi.org/10.1017/9781108565080.006](https://doi.org/10.1017/9781108565080.006)

Hufeisen, B., & Marx, N. (2007). How can DaFnE and EuroComGerm contribute to the concept of receptive multilingualism. In J. ten Thije, & L. Zeevaert (Red.). *Receptive multilingualism. Linguistic analyses, language policies and dialectic concepts* (pp. 307-321). John Benjamins Publishing.

ten Thije, J. (2019). Receptive multilingualism. In: D. Singleton, & L. Aronin (Red.), *Twelve Lectures on Multilingualism* (pp. 327-362). Multilingual Matters.

ten Thije, J. D., & Zeevaert, L. (Red.). (2007). *Receptive multilingualism: linguistic analyses, language policies, and didactic concepts* (Vol. 6). John Benjamins Publishing.

Laurence Mettewie

### **"Nutteloos" Nederlands? Een kwarteeuw attitude- en motivatieonderzoek in België**

Eind 2024 verscheen in de media dat in Wallonië (het Franstalige, zuidelijke deel van België) slechts 24% van de eerstejaars secundair onderwijs voor het Nederlands kiest als eerste moderne taal (MT1), oftewel de helft minder dan 15 jaar geleden. Ook wordt in straat- en klasinterviews de taal herhaaldelijk als "barbaars", "lelijk" of "nutteloos" bestempeld, terwijl plannen om het Nederlands te verplichten als MT1 opnieuw de kop opsteken.

Dat Nederlands leren op weinig animo kan rekenen in Franstalige België, is oud zeer (de Ry, 1961), veelal verbonden aan de Belgische socio-politieke en economische context (Deborsu & De Wit, 2014; Quairiaux, 1998). Dat meer dan 3 op de 4 jongeren het Nederlands links laat liggen en voor het Engels kiest als meertalige troef, is wel nieuw. Om deze situatie te objectiveren wordt in de lente 2025 onderzoek van Mettewie (2004, 2015) gerepliceerd bij laatstejaars in een vijftiental Waalse secundaire scholen. Centraal in deze presentatie staan de onderzoeksvragen:

(1) Hoe zijn attitudes en leermotivatatie t.a.v. het Nederlands veranderd op 25 jaar tijd (dataverzamelingen 2000-01, 2010-11, 2025)?

(2) Hoe variëren die socio-affectieve variabelen tussen de leerlingen die vandaag Nederlands of Engels als MT1 volgen?

(3) Hebben achtergrondvariabelen zoals buitenschools contact met het Nederlands, perceptie van het Belgische taalconflict en een positieve ervaring met de taallessen (Foreign Language Enjoyment; FLE) een voorspellend effect?

Om methodologische redenen worden dezelfde taalattitude- en taalleermotivatatieschalen als in 2000-01 benut. Voor taalcontact en -conflict worden ze aangevuld met schalen uit een interdisciplinair project over vreemdetaalverwerving (Hilgsmann et al, 2017), voor FLE met de S\_FLES-schalen (Botes et al, 2021).

De statistische analyses kunnen trends rond de perceptie van het Nederlands in Wallonië in kaart brengen, ze in diachroner perspectief plaatsen, maar ook mogelijk bevorderende factoren identificeren op zoek naar meer animo voor de andere landstaal.

#### Referenties:

Botes, E., Dewaele, J.-M., & GreiD, S. (2021). The development and validation of the short form of the foreign language enjoyment scale. *The Modern Language Journal*, 105(4), 858-876.

du Ry, J.-P. (1962). "En marge du cours de néerlandais : Leur langue : Soit! Mais, eux! ...." *La Nouvelle Revue Pédagogique*, 1, 44-49.

Deborsu, Ch. & De Wit, A. (2014). *Dag, bonjour! Waarom Vlamingen en Walen gedoemd zijn om te scheiden (maar wij misschien niet)*. BorgerhoD & Lamberigts.

Hilgsmann, P., Van Mensel, L., Galand, B., Mettewie, L., Meunier, F., Sczmalec, A., Van Goethem, K., Bulon, A., De Smet, A., Hendriks, I., & Simonis, M. (2017). Assessing Content and Language Integrated Learning (CLIL) in the French-speaking Community of Belgium: linguistic, cognitive and educational perspectives. *Cahiers de recherche du GIRSEF*, 109, 1-24.

Mettewie, L. (2004). *Attitudes en motivatie van taalleerders in België* [Doctoral Thesis]. Vrije Universiteit Brussel.

Mettewie, L. (2015). Apprendre la langue de « l'Autre » en Belgique: la dimension affective comme frein à l'apprentissage. *Le Langage et l'Homme*, L(2), 23-42.

Quairiaux, Y. (1998). L'image du Flamand en Wallonie avant 1914. In D. Lesage, L. Dierickx & A. Morelli (Eds.), *Racisme: élément du conflit Flamand/francophones ?* (pp. 38-47). Labor.

[auneerlandais/2024-12-16/video/732248](#)

1 [https://www.rtl.be/page-videos/belgique/societe/le-neerlandais-nattire-pas-les-eleves-wallons/2024-12-16/video/732247](#)